Úvodní slovo

Čítanka pro sluchově postižené žáky nejvyšších ročníků základní školy si klade za cíl vypěstovat a upevnit u nich zájem o čtení. Četba má v životě sluchově postižených nezastupitelné místo nejen jako prostředek dalšího vzdělávání. Prostřednictvím četby mohou rozvíjet svou slovní zásobu a vyjadřovací schopnosti, ale především rozšiřovat své poznání o světě, o lidech, vztazích mezi lidmi, o životě vůbec. Umělecká literatura je významným zdrojem kultivace člověka, pokud k ní najde cestu. Proto by tato čítanka měla být něčím víc než jen učebnicí, měla by se stát knihou, kterou budou žáci rádi číst a ke které se budou vracet.

Čítanka je rozdělena do šesti „Nahlédnutí do literatury", aby žáci získali přehled od literatury nejstarší až po současnou.

Ukázky jsou vybrány z děl našich i světových autorů. Některé texty jsou minimálně upravovány, jiné jenom zkráceny. Každá ukázka je uvedena stručným medailonem autora s informacemi o jeho díle. Připojeny jsou rozsáhlé vysvětlivky, které objasní některé obtížné výrazy a slovní spojení a umožní tak sluchově postiženým žákům, aby tomu, co čtou, opravdu dobře porozuměli. Další může doplnit učitel.

Náročnost ukázek je různá, učitel může vybírat dle vlastní úvahy a vyspělosti třídy.

Kniha je doplněna slovníčkem literárních pojmů a slovníčkem autorů a jejich významných děl, kde najdou žáci nejdůležitější informace o autorech.

Doporučuji učitelům, aby žáky seznamovali s knižními vydáními probíraných děl, popř. i s jejich ilustrátory. Pravidelné návštěvy knihovny by měly být samozřejmou součástí výuky. Za významný úspěch lze považovat, podaří-li se učiteli v žácích vzbudit zájem vést si čtenářský deník.

Přála bych si, aby se čítanka stala všem, kdo ji vezmou do rukou, nepostradatelným a spolehlivým průvodcem při četbě.

Autorka

Obsah

Úvodní slovo 3

František Kudyn: Naše jubileum 4

1. Nahlédnutí do starší české a světové literatury 7

Příběhy z bible: *Jak Ježíš přišel na svět* (podle Leo Pavláta a Zuzany Holasové) 7
Kosmas: *Příchod praotce Čecha* (Kronika česká) 9
Dalimilova kronika – *Ot sedlské knieně Bořeny* 10
Karel IV.: *Vlastní životopis* 12
W. Shakespeare: *Romeo a Julie* 13
J. A. Komenský: *Jakým způsobem dítky v rozumnosti cvičeny býti mají* (Informatorium školy mateřské) 16
Lidová slovesnost: *Selská modlitba, Co to máš, má milá, Okolo Libice* 17

2. Nahlédnutí do české literatury 19. a počátku 20. století 21

F. L. Čelakovský: *Pocestný* (Ohlas písní českých) 21
K. H. Mácha: *Máj* 22
J. K. Tyl: *Strakonický dudák* 23
K. J. Erben: *Vodník* (Kytice) 25
B. Němcová: *V zámku a podzámčí* 27
K. H. Borovský: *Tyrolské elegie, epigramy* 29
J. Neruda: *Romance o Karlu IV.* (Balady a romance) 31
J. Zeyer: *Radúz a Mahulena* 33
J. V. Sládek: *Domov* (Skřivánčí písně) 36
S. Čech: *Výlet pana Broučka* (Nový epochální výlet pana Broučka tentokráte do 15. století) 37
A. Jirásek: *Psohlavci* 39
J. Vrchlický: *Noc na Karlštejně, Za trochu lásky* (Okna v bouři) 41
A. a V. Mrštíkové: *V metelici* (Rok na vsi) 44
P. Bezruč: *Maryčka Magdónova* (Slezské písně) 46
B. Benešová: *Don Pablo, don Pedro a Věra Lukášová* 48
S. K. Neumann: *Maková kytice* (Kniha lesů, vod a strání) 49
F. Šrámek: *Dívka a čtyrlístek* (Splav) 50
M. Majerová: *Robinsonka* 52
J. Hašek: *Zasáhnutí dobrého vojáka Švejka do světové války* (Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války) 53
K. Čapek: *Bílá nemoc, Od města k městu* (Obrázky z Holandska) 55
V. Vančura: *Moravské pole* (Obrazy z dějin národa českého) 58

J. Wolker: *Věci* (Host do domu) 59
V. Nezval: *Na břehu řeky Svratky* (Chrpy a města) 61
J. Seifert: *Zastavení u básníkova hrobu* (Všechny krásy světa), *Hora Říp* (Šel malíř chudě do světa) 62
F. Hrubín: *Ráno s rybízem* (Země sudička) 64
J. Drda: *Vyšší princip* (Němá barikáda) 64

3. Nahlédnutí do světové literatury 66

J. W. Goethe: *Planá růže* (Život slavím) 66
H. Heine: *Lorelei* (Kniha písní) 67
A. S. Puškin: *Taťánin dopis Oněginovi* (Evžen Oněgin) 68
A. Dumas: *Královští mušketýři a garda pana kardinála* (Tři mušketýři) 69
V. Hugo: *Cosetčin strach* (Bídníci) 71
L. N. Tolstoj: *Bitva u Borodina* (Vojna a mír) 73
J. Verne: *Podaná ruka* (Tajuplný ostrov) 74
M. Twain: *Tom Sawyer šlechetným zachráncem* (Dobrodružství Toma Sawyera) 76
A. de Saint-Exupéry: *Malý princ* 79
J. Steinbeck: *Ryzáček* 80
A. Moravia: *Svěřit se* (Římské povídky) 82
L. Mňačko: *Smrt si říká Engelchen* 84
R. Bradbury: *Létající stroj* (Kaleidoskop) 86
R. Fulghum: *Možná, možná ne* 89
D. Taylor: *Odsouzení delfíni* (Dračí doktor) 91

4. Nahlédnutí do současné české literatury 93

J. Werich: *I slepé cesty vedou do Říma* (Italské prázdniny) 93
J. Werich a J. Voskovec: *Hej rup, Stonožka* (Máme zato) 95
F. Kožík: *Tragický závod* (Synové hor) 97
B. Hrabal: *Ostře sledované vlaky* 100
M. Horníček: *Intermezzo III* (Klaunovy rozpravy) 101
L. Aškenazy: *Ukradený měsíc* 102
J. Skácel: *Kunštátská neděle* (Odlévání do ztraceného vosku) 105
J. Loukotková: *Není římského lidu* 106
J. Škvorecký: *Zimní příhoda* (Prima sezóna) 108
E. Petiška: *Daidalos a Ikaros* (Staré řecké báje a pověsti) 110
L. Vaculík: *Prázdniny* (Milí spolužáci) 112
L. Souček: *Kraken* (Bratři Černé planety) 114
M. Kundera: *Falešný autostop* (Druhý sešit směšných lásek) 116
F. Nepil: *Kde bych chtěl žít* (Dobrou a ještě lepší neděli) 118
O. Pavel: *Bílé hřiby* (Jak jsem potkal ryby) 120

J. Suchý: *Praha, město věží, Tulipán* (Knížka) 122
I. Klíma: *V pondělí ráno* (Má veselá jitra) 124
V. Havel: *Zemřel Jaroslav Seifert* (Do různých stran), *Zálesák* (Uzel pohádek) 128
K. Kryl: *Kateřina* (Kníška Karla Kryla) 130
J. Žáček: *Vánoční kapr, Televizní děti* (Rýmy pro kočku a pod psa) 130
J. Jarošová: *Via lucis* 132

5. Nahlédnutí do tvorby spisovatelů pro mládež 135

H. Šmahelová: *Magda* 135
I. Hercíková: *Pět holek na krku* 137
S. Rudolf: *Metráček* 139
M. Švandrlík: *Sestra pravého beka* (Lásky černého barona) 141

6. Nahlédnutí do tvorby sluchově postižených autorů 143

V. Strnadová: *Kdyby četl, uměl by mluvit* (Potom ti to povíme) 143
E. Tesárková: *Marně toužím, Okno v nemocnici* (Tichý přístav duše) 144
E. Vyorálková: *Večer* (Tichý přístav duše) 146

Slovníček literárních pojmů 147

Slovníček autorů a jejich významných děl 151

Co to máš, má milá

Co to máš, má milá,
co to máš za čelo?
Jak jsem tě políbil,
celé se zardělo!

Co to máš, má milá,
co to máš za oči?
Když do nich pohlédnu,
svět se se mnou točí!

Co to máš, má milá,
co to máš za líce?
Když já je nevidím,
bolívá mě srdce.

Z knihy K. J. Erbena Prostonárodní české písně a říkadla
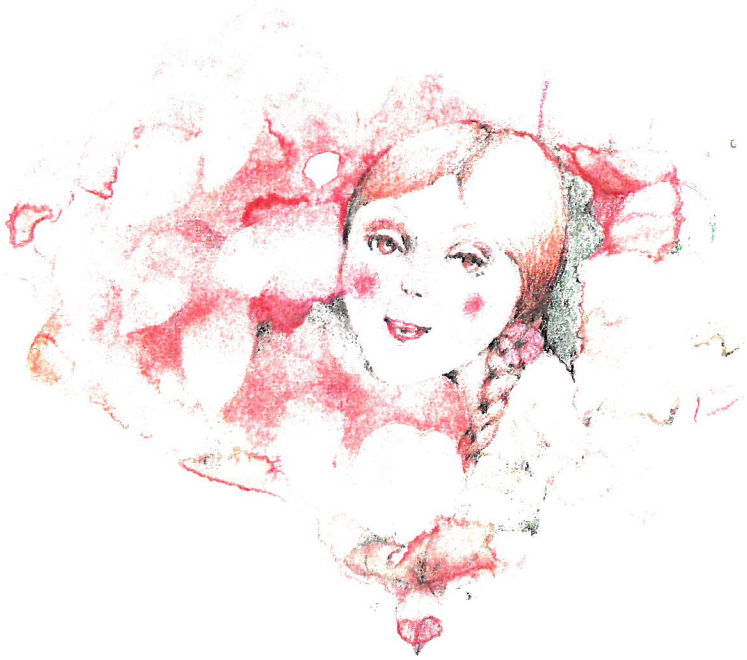
zardělo - zčervenalo
líce - tváře